

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPLIMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

Inaugurare de curs pentru personalul MAI

La Academia de Administrare Publică a demarat pe 12 septembrie cursul de formare managerială „Management și Leadership” pentru personalul cu funcții de conducere din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

La inaugurare au fost prezenți Andrei NĂSTASE, viceprim-ministru, ministru al Afacerilor Interne, Peter MICHALKO, șeful Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova, Daniel IONIȚĂ, Ambasadorul României în Republica Moldova.

Rectorul Academiei de Administrare Publică, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar, a estimat în debutul evenimentului, că actualele cursuri de instruire a personalului MAI nu sunt primele, dar ele au o importanță deosebită, deoarece participă funcționari de rang înalt din cadrul ministerului. „Sunt ferm convinși că toate cunoștințele acumulate o să vă fie de real folos în activitatea practică, unii dintre dum-

neavoastră fiind absolvenți ai Academiei de Administrare Publică”, a spus rectorul. Oleg Balan a adus mulțumiri Delegației Uniunii Europene, Ambasadei României la Chișinău, cu suportul cărora la AAP au fost desfășurate mai multe activități de acest fel, care s-au finalizat cu rezultate concrete.

„Sunt onorat să mă aflu la această instituție importantă pentru Republica Moldova, a spus viceprim-ministru Andrei Năstase. Una din primele mele acțiuni în calitate de ministru de interne a fost elaborarea unui concept de formare managerială, care să țină cont de nivelul curricular, de cele mai bune practici europene și internaționale în materie, precum și de exigențele și așteptările societății de la cei care vor ocupa pe viitor

funcții de conducere în cadrul ministerului. Conceptul care începem să-l implementăm chiar de astăzi, a adus o serie de elemente de noutate. Cursul pentru 25 de angajați ai MAI reprezintă numai primul pas al unei abordări pe termen lung în ceea ce privește formarea managerială”.

„Cursurile de astăzi încep un nou capitol în pregătirea profesională a angajaților MAI, și nu numai pentru cei actuali, dar și pentru cei care vor veni”, a apreciat Șeful Delegației Uniunii Europene la Chișinău, Peter Michalko. Subliniind importanța instituțiilor care pregătesc funcționari publici, cum este Academia de Administrare Publică, Ambasadorul UE a menționat că la fel de important în activitatea administrației este ca-

litatea, modul în care funcționarii pot să aplice cunoștințele în activitatea practică. „Suntem siguri că efortul depus întru dezvoltarea profesională a funcționarilor MAI

vor aduce rezultate”, a spus ambasadorul.

„Mă bucur să observ interesul manifestat de Dvs. pentru participarea la o astfel de formă de pregătire profesională și îmi exprim convingerea că activitatea didactică se va derula potrivit celor mai bune practici ale UE și a celor internaționale iar cunoștințele care vor fi dobândite vor fi de un real folos în exercitarea atribuțiilor de serviciu, de către toți participanții, în calitate de factori de conducere ai structurilor Ministerului Afacerilor Interne”, a menționat, la rândul său, Daniel Ioniță, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al României în Republica Moldova.

Sergiu VLĂDICĂ

A demarat abonarea 2020

Stimați cititori,

La 16 septembrie 2019, s-a dat start campaniei de abonare la presa scrisă pentru anul 2020.

Sperăm să rămâneți fideli publicațiilor noastre – ziarul „Funcționarul Public” și revista „Administrarea Publică” și pe parcursul anului viitor.

Adresăm îndemnul pentru abonare, în special, autorităților publice și funcționarilor publici, cărora le sunt destinate aceste publicații ale Academiei de Administrare Publică, unicele ediții periodice în domeniu din republica noastră.

Vă reamintim că:

Ziarul „Funcționarul Public” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 39 lei;

6 luni - 78 lei;

1 an - 156 lei.

Indice poștal - 67919.

Revista „Administrarea Publică” apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei;

6 luni - 84 lei;

1 an - 168 lei.

Indice poștal - 76957.

Începând cu 16 septembrie curent, abonarea poate fi perfectată la oficiile poștale ale Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei”.

Întrevedere cu conducătorii organizațiilor etnoculturale

Președintele țării, Igor Dodon, a avut o întrevedere cu conducătorii organizațiilor etnoculturale din Republica Moldova, în cadrul căreia au fost discutate mai multe chestiuni din domeniul lor de activitate.

În mod special, părțile au vorbit despre pregătirile legate de marcarea aniversării a 30-a de la crearea organizațiilor etnoculturale, care joacă un rol important în viața tuturor etniilor din Moldova, precum și în coordonarea activității lor cu organele administrației publice centrale și locale. Interlocutorii au fost unanimi în opinia privind necesitatea organizării unui asemenea eveniment și au convenit ca acesta să se desfășoare pe data de 1 noiembrie.

În context, participanții la întrevedere au vorbit despre necesitatea implementării Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027, care a fost adoptată în anul 2017 de către Guvernul Republicii Moldova. În opinia lor, realizarea prevederilor acestui document va contribui la o coexistență mai armonioasă a popoarelor și culturilor din țara noastră.

De asemenea, părțile au discutat despre modul în care decurg acțiunile de organizare a Festivalului republican etnocultural, care se desfășoară, tradițional, la începutul toamnei și care reunește reprezentanți a zeci de etnii ce locuiesc în Republica Moldova.

Pe finalul discuției, Igor Dodon a reconfirmat faptul că Administrația Președintelui va acorda și pe viitor o atenție sporită păstrării limbii și a culturii tuturor etniilor care locuiesc în țara noastră, deoarece Republica Moldova este casa noastră comună.

Zinaida Greceanîi s-a întâlnit cu omologul său din Republica Populară Chineză

Beijing, 11 septembrie 2019 – Consolidarea și dezvoltarea cooperării interparlamentare între Republica Moldova și Republica Populară Chineză au fost discutate, în cadrul întrevederii de astăzi, a Președintelui Parlamentului Zinaida Greceanîi cu Președintele Comitetului Permanent al Adunării Naționale a Reprezentanților Poporului din Întreaga Chină, Li Zhanshu.

În discuție, Zinaida Greceanîi a declarat că pe parcursul celor 27 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice cu China, în plan bilateral au fost dezvoltate raporturi bune dintre țările noastre. "Dorim să stabilim o relație de cooperare strategică cu Republica Populară Chineză și să avansăm interacțiunea noastră la un nivel calitativ nou", a menționat speakerul.

În context, Președintele Parlamentului Republicii Moldova a ținut să sublinieze interesul țării noastre pentru dezvoltarea unor raporturi bune de cooperare cu toate statele în baza intereselor reciproce, promovând o politică externă echilibrată.

Totodată, Președintele Parlamentului a reiterat invitația către autoritățile și investitorii chinezi să inaugureze un parc industrial în Republica Moldova, să se implice în dezvoltarea relațiilor comerciale, atragerea potențialilor investitori și promovarea exporturilor.

Speakerul a mulțumit pentru invitația de a participa la Forumul Economic Euro-Asiatic și pentru posibilitatea de a ține un discurs la această platformă oficială de cooperare.

Președintele Comitetului Permanent al Adunării Naționale a Reprezentanților Poporului din Întreaga Chină, Li Zhanshu a apreciat relațiile bilaterale și a declarat că dinamica acestora este în creștere.

Speakerul, în fruntea unei delegații parlamentare, efectuează o vizită de lucru în Republica Populară Chineză.

Premierul Maia Sandu la sărbătoarea „America Days”

Primul-Ministru al Republicii Moldova, Maia Sandu, a participat la sărbătoarea, organizată, recent, în premieră „America Days” („Zilele Americii”) de către Ambasada SUA în Republica Moldova. Cu acest prilej, Premierul a salutat ideea

de organizare a acestui eveniment, subliniind importanța menținerii în continuare a unor relații strânse de cooperare care se dezvoltă cu succes de aproape trei decenii între Statele Unite ale Americii și Republica Moldova.

„Evenimentul respectiv reprezintă o oportunitate excelentă de a afla despre conținutul concret al relațiilor bilaterale, despre proiectele sprijinite de ani buni de Guvernul SUA, dar și de a cunoaște cultura, istoria și tradițiile poporului american. Este o ocazie să reiterăm aprecierea noastră pentru sprijinul de care ne bucurăm de atâția ani, de la independență încoace, în special când vorbim de

consolidarea proceselor și instituțiilor democratice, de crearea și dezvoltarea oportunităților economice. Ne-ați sprijinit mereu în drumul nostru de integrare europeană prin susținerea valorilor și principiilor democratice”, a declarat Primul-Ministru Maia Sandu.

Totodată, șefa Executivului a accentuat importanța parteneriatului bilateral dintre Republica Moldova și Carolina de Nord, anul acesta împlinindu-se 20 de ani de colaborare excelentă între ambele state.

La rândul său, Ambasadorul SUA la Chișinău, Dereck J. Hogan, a remarcat rezultatele tangibile înregistrate de Republica Moldova drept urmare a intensificării relațiilor bilaterale dintre Statele Unite ale Americii și Republica Moldova. „De la independența Republicii Moldova, SUA au investit mult pentru a contribui la consolidarea economiei, la lupta împotriva corupției și pentru a spori transparența și responsabilitatea. Totodată, salut efortul de a asigura o justiție imparțială și mulțumesc tuturor pentru munca depusă de a construi un viitor mai bun pentru cetățenii moldoveni”, a declarat Dereck J. Hogan.

Aurel SÎMBOTEANU: „Angajații din serviciul public au manifestat interes sporit pentru studiile la Academie”

Recent, s-a încheiat procesul de admitere la studii superioare de master la Academia de Administrare Publică pentru anul de studii 2019-2020. Totalurile concursului constituie subiectul interviului cu Secretarul responsabil al Comisiei de admitere, prorectorul Academiei de Administrare Publică, **Aurel SÎMBOTEANU, doctor, conferențiar universitar.**

CORRESPONDENTUL:
Stimate domnule Aurel Sîmboteanu, cum apreciați nivelul de organizare a procesului de admitere la studii din acest an?

Aurel SÎMBOTEANU:

Procesul de admitere la studii superioare de master în anul de studii 2019 - 2020 în cadrul Academiei de Administrare Publică a fost organizat în temeiul Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 389 din 07 august curent Cu privire la comanda de stat privind admiterea la studii superioare de master (ciclul II) în cadrul Academiei de Administrare Publică în anul de studii 2019-2020. Prin această hotărâre Guvernul a alocat Academiei 200 de locuri bugetare la 9 programe de master, 50 de locuri pentru studiile cu frecvență și 150 de locuri pentru studiile cu frecvență redusă. Prin aceeași hotărâre Guvernul a pus în sarcina autorităților administrației publice delegarea la studii a candidaților din rândul personalului autorităților administrației publice centrale și locale în conformitate cu prevederile legale. Dat fiind timpul limitat avut la dispoziție, țin să apreciez efortul și mobilizarea operativă a autorităților publice în preselecția și delegarea la studii a funcționarilor publici în exercițiu, dar și a personalului științifico-didactic al Academiei pentru recepționarea și întocmirea calitativă a dosarelor candidaților la studii, desfășurarea întregului proces de admitere, inclusiv a probelor de interviu.

Cor.: Ce documente mai reglementează acest proces?

A. S.: Procesul de admitere a fost organizat în conformitate cu Regulamen-

mul privind organizarea și desfășurarea concursului de admitere la studii superioare de master (ciclul II) în cadrul Academiei de Administrare Publică, care prevede reglementarea activităților la toate etapele procesului de admitere, cum ar fi înscrierea la concurs, desfășurarea propriu zisă a concursului și, desigur, înmatricularea candidaților care au promovat concursul.

Cor.: În multe instituții de învățământ superior numărul doritorilor de a-și face studiile este în descreștere. Cum stau lucrurile, în acest sens, la Academie?

A. S.: Depunerea actelor de către candidații la studii s-a petrecut în perioada 12 august - 6 septembrie. Vreau să menționez interesul sporit al angajaților din serviciul public pentru programele studiilor de master prestate de Academie. Despre aceasta ne vorbește numărul de dosare depuse pentru concursul de admitere. Astfel, la cele 50 de locuri pentru studiile cu frecvență au fost depuse 98 de cereri, iar la cele 150 de locuri pentru studiile cu frecvență redusă au fost depuse 324 de cereri. Practic în acest an au concurat două persoane pentru un loc de studii. Aceasta ne vorbește despre prestigiul programelor de master prestate de Academie.

Cor.: Care ar fi specificul concursului din acest an?

A. S.: Pentru selectarea celor mai buni concurenți Comisia de admitere a decis ca alături de concursul mediei însușitei academice din diploma de licență a candidaților să fie organizat și un interviu cu aplicanții la studii orientat pe trei dimensiuni - argumentarea motivației de a-și face studiile la programul solicitat, așteptările de la parcurgerea studiilor respective, situația actuală și perspectivele domeniului de activitate în care este antrenat candidatul la studii. Pe parcursul perioadei 10 - 12 septembrie a fost organizată proba de interviu de către comisiile de evaluare pe programe de studii, candidații la studii fiind apreciați după prestația avută. Procedura de organizare și desfășurare a interviului și baremul de evaluare au fost unice pentru toate programele de master, ținându-se seama, în același timp, de specificul fiecărui program de master pentru care a optat candidatul.

Cor.: Cum apreciați prestația aplicanților la studii?

A. S.: Vreau să menționez că interviurile cu candidații la studii, dar și atmosfera generală a întregii perioade de admitere, contactele întreținute cu candidații la studii au demonstrat un interes viu și deosebit către pro-

gramele de master prestate de Academie: *Administrație publică; Management; Drept public; Anticorupție; Relații internaționale* și dorința solicitanților de a-și aprofunda cunoștințele și a-și fortifica competențele profesionale prin studiile ce urmează să le parcurgă. Majoritatea candidaților cunosc bine și împărtășesc metodele de instruire folosite în Academie, subliniind axarea acestora pe paradigma andragogică, caracteristică pentru instruirea adulților, care au deja o anumită experiență de muncă în autoritățile publice.

Cor.: Cât de pregătită este instituția pentru noul an de studii?

A. S.: În procesul de pregătire către noul an de studii catedrele de specialitate, cadrele didactice au depus eforturi esențiale pentru actualizarea programelor curriculare, planurilor de studii, elaborărilor metodice, în așa fel ca anul de studii 2019-2020 să se desfășoare într-o atmosferă creatoare, caracteristică

dintotdeauna instituției noastre și să corespundă cât mai deplin așteptărilor studenților-masteranzi proaspăt înmatriculați, cărora le spunem: bine ați venit la Academia de Administrare Publică.

Ion AXENTI

ION TIGHINEANU: „Sper la continuarea unei colaborări fructuoase cu Academia de Administrare Publică”

Interviu cu domnul Ion TIGHINEANU, președinte al Academiei de Științe a Moldovei, academician, doctor habilitat, profesor universitar.

CORRESPONDENTUL: Stimate Domnule academician, de-a lungul anilor, savanții Academiei de Administrare Publică și ai Academiei de Științe a Moldovei colaborează fructuos în diverse domenii, inclusiv în cel al procesului de instruire și al cercetării științifice. Această colaborare s-a intensificat după ce, în martie 2015, instituția noastră de învățământ superior a devenit membru de profil al Academiei de Științe a Moldovei. Au fost realizate în comun proiecte naționale și internaționale. Cum apreciați stadiul actual al acestei cooperări?

Ion TIGHINEANU: Într-adevăr, cu începere din anul 2015, au fost deschise oportunități concrete pentru dezvoltarea domeniului cercetării și inovării pentru corpul didactic care activează în cadrul Academiei de Administrare Publică. Calitatea de membru de profil al AȘM oferea nu doar posibilități de a accede la proiecte de cercetare, dar prevedea și anumite responsabilități.

În anii 2015–2018, la AAP au fost realizate două proiecte de interes național. Conjugarea eforturilor comune: ale mediului academic, mediului de cercetare, ale experților și ale autorităților publice locale pentru identificarea paradigmelor optime de organizare și funcționare a administrației publice locale reprezintă un imperativ al timpului.

În acest context, s-a înscris Proiectul instituțional de cercetări aplicative „Consolidarea instituțională și funcțională a administrației publice locale în Republica Moldova în contextul implementării Acordului de Asocieri la Uniunea Europeană

(2015-2018)” (director de proiect – Tatiana Șaptefrăți, doctor, conferențiar universitar). Ipoteza de cercetare a proiectului s-a axat pe tematica: Administrația publică locală, eficientă, responsabilă, transparentă și profesionistă ce constituie un factor de succes în implementarea Acordului de Asocieri RM - UE.

Cercetările în cadrul Proiectului au fost realizate în 28 de autorități ale administrației publice locale, fiind desfășurate 45 ședințe de lucru cu reprezentanții acestor autorități.

În rezultatul cercetărilor efectuate, s-a stabilit că în ultima perioadă a fost elaborată și adoptată o serie de legi și hotărâri care prevăd descentralizarea și transmiterea unor atribuții și obiective către administrația publică locală.

Un alt proiect s-a desfășurat în cadrul direcției strategice „Patrimoniul național și dezvoltarea societății” și a avut genericul „Managementul dezvoltării regionale privind diminuarea disparităților interregionale în cadrul Republicii Moldova prin prisma noii politici de coeziune europeană” (director de proiect - Tatiana Tofan, doctor în economie, conferențiar universitar, șef al Catedrei economie și management pu-

blic al AAP). Deși la realizarea proiectului au fost antrenați doar 6 executori, consider că a fost un bun început de colaborare, de inițiere a profesorilor AAP în activitatea de cercetare științifică și de antrenare a tinerilor. Anul acesta, în premieră, toate rapoartele pe proiecte științifice au fost audiate public, respectiv, se află în acces deschis și raportul directorului de proiect dr. Tatiana Tofan. În total, specialiștii AȘM au audiat și au expertizat 291 de proiecte de cercetare teoretică, aplicativă, proiecte ale tinerilor cercetători și proiecte din cadrul Programelor de Stat. Doresc să menționez că echipa proiectului AAP a realizat cu succes Raportul privind modelul actual de dezvoltare regională integrată a Uniunii Europene, a identificat metode de combatere a disparităților regionale în UE, a elaborat modele de zone dezavantajate din punct de vedere geografic, economic, social etc. Aceste rezultate au fost susținute și aprobate în cadrul meselor rotunde, organizate la AAP, dar și valorificate editorial într-o serie de articole științifice. Este cazul să menționăm și gradul de aplicabilitate a rezultatelor obținute, care sunt implementate de cadrele didactice în procesul de predare, astfel oferind acel liant dintre cercetare și implementare a rezultatelor.

Rezumând cele menționate, considerăm că în calitate sa de membru de profil al AȘM, AAP și-a găsit locul bine meritat printre cele peste 50 de organizații din sfera cercetării și inovării. Odată fiind finalizate proiectele, rămânem optimiști în continuarea cercetărilor inițiate de colaboratorii AAP, inclusiv cu extinderea arilor tema-

tice de cercetare, cu atragerea tinerilor, cu implicarea în parteneriate și consorții cu instituții ce efectuează cercetări similare în domeniul economiei și managementului.

COR.: Cum vedeți perspectiva cooperării cu instituția noastră?

I. T.: Sper la continuarea unei colaborări fructuoase între cele două entități – Academia de Științe a Moldovei și Academia de Administrare Publică. Cred că este cazul de a semna un acord de colaborare între aceste două instituții, în care ar fi stipulate mai multe prevederi. Totodată, în perspectivă, și aici voi reitera unele aserțiuni expuse anterior, vedem cooperarea prin asocierea eforturilor științifice și organizatorice în promovarea valorilor naționale autentice, valorificarea științifică a rezultatelor obținute, inițierea unor proiecte de cercetare într-un domeniu foarte important ce ține de pregătirea specialiștilor competenți pentru sferele de administrare. O idee ar fi și realizarea unui ciclu de prelegeri pe subiectul reformei administrației, dar și perfecționarea prin stagii a specialiștilor din cadrul AȘM și altor instituții, cursuri care ar fi organizate de comun acord cu AAP. Sunt sigur că o asemenea colaborare va aduce doar beneficii atât specialiștilor din ambele instituții antrenate cât și partenerilor de activitate, societății și statului per ansamblu.

**Interviu realizat de
Sergiu VLĂDICĂ**

NOTĂ. Textul integral al interviului va fi publicat în revista „Administrarea Publică”, nr. 3 – 2019.

Conferință de orientare a noilor parteneri ai Programului USAID „Comunitatea mea”, desfășurată la Academie

Pe 12 septembrie curent, Programul USAID „Comunitatea mea” a organizat la Academia de Administrare Publică conferința de orientare a noilor parteneri ai Programului. Scopul a fost de a informa noii parteneri din cele 26 de localități, selectate în Runda II din acest an, despre sarcinile și obiectivele Programului privind consolidarea capacităților de bună guvernare la nivel local a autorităților publice de care pot beneficia comunitățile rurale, în sală fiind prezenți primarii, funcționarii publici din localitățile respective, reprezentanți ai altor instituții publice.

Christopher KACZMARSKI, director al Programului

USAID „Comunitatea mea”, a făcut o scurtă prezentare a Programului respectiv care se implementează de 5 ani în Republica Moldova, a serviciilor prestate APL-urilor de asistență logistică și metodologică de consolidare a autonomiei locale în beneficiul cetățenilor. Rezultatele înregistrate de APL din cele 20 de localități selectate în 2018, în Runda I, demonstrează evident eficiența conlucrării constructive a echipei Programului USAID „Comunitatea mea” cu primăriile acestor localități și realizarea treptată a planurilor de consolidare a autonomiei locale.

Ca o confirmare a celor menționate, despre rezultatele concrete înregistrate

te în această perioadă au relatat celor prezenți în sală reprezentanții din rândul partenerilor Runde I - Elena SAVIȚCHI, primar al satului Borogani, raionul Leova, și Serghei ANASTASOV, primar al mun. Comrat. S-a pronunțat despre importanța Programului „Comunitatea mea” pentru Republica Moldova și Viorel FURDUI, director executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM).

Salutând participanții la conferință, rectorul Academiei de Administrare Publică, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar, a subliniat rolul instituției în pregătirea cadrelor de calificare înaltă pentru serviciul public al țării, precum și interesul din partea funcționarilor publici de a face aici studii superioare de masterat. O dovadă elocventă este admiterea din acest an, Academia fiind unica instituție de învățământ superior din republică unde la un loc de

studii au concurat mai mult de doi candidați.

Conferința a continuat cu prezentarea domeniilor majore de intervenție pe componente: îmbunătățirea calității și accesului la serviciile publice, implicarea cetățenilor în procesul de guvernare locală, avansarea reformei de descentralizare, creșterea veniturilor locale și îmbunătățirea managementului financiar, incluziunea socială și aspecte de gen în activitatea APL-urilor.

Participanții la conferință au adresat întrebări, au discutat despre formele și modalitățile de conlucrare mai constructivă și practică cu Programul USAID „Comunitatea mea” întru asigurarea unei guvernări mai eficiente și dezvoltarea durabilă a localităților, selectate de programul respectiv.

În încheiere, participanților le-au fost înmânate certificate de partener al Programului USAID „Comunitatea mea”.

Vlad CHIRIAC

Dezvoltare profesională

Academia de Administrare Publică a lansat activitățile de dezvoltare profesională a personalului planificate pentru semestrul II al anului 2019. După o vacanță binemeritată, funcționarii publici au posibilitatea de a-și dezvolta competențele profesionale necesare pentru modernizarea și creșterea calității serviciului public.

În scopul dezvoltării acestor competențe, Academia, în temeiul Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 121 din 27 februarie 2019, va desfășura activități de instruire pentru funcționarii publici din autoritățile administrației publice centrale și locale.

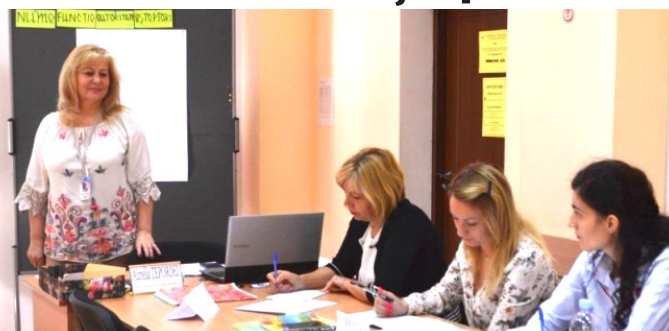
Primul curs de instruire „Integrarea profesională în funcția publică” - este

Integrarea profesională în funcția publică

destinat funcționarilor publici debutanți din cadrul autorităților administrației publice centrale și se va desfășura în perioada 09 - 20 septembrie 2019.

Participanții se vor familiariza cu prevederile cadrului normativ ce reglementează activitatea funcționarului public, teoria și practica organizării și funcționării administrației publice, vor elabora proiecte de note informative, rapoarte, proiecte de decizii, scrisori; vor învăța să soluționeze petiții, să comunice eficient, etc.

Eficiența orelor și utilitatea lor se datorează formatorilor implicați în procesul de predare - cadre didactice ale Academiei, specialiști de înaltă calificare de la alte

autorități publice - dar și a metodelor de instruire, folosite de către ei, precum: prezentare, studiu de caz, brainstorming, discuții în grup, care fac cursul dinamic și interactiv, astfel, încât participanții să poată asimila mai multă informație.

Cunoștințele participanților vor fi evaluate prin intermediul activităților prac-

tice, dar și a testelor de evaluare, iar obținerea cunoștințelor și abilităților noi va fi confirmată printr-un certificat de absolvire având indicat și calificativul bine meritat.

Viorica TARĂLUNGĂ,
specialist principal,
Departamentul
dezvoltare profesională

Parteneriatul Academia - Solidarity Fund PL pentru dezvoltarea durabilă a comunităților locale

După cum v-am informat în ziarul „Funcționarul Public” din iulie curent, Academia de Administrare Publică a încheiat un Memorandum de Înțelegere cu Solidarity Fund PL în Moldova, semnat de rectorul Academiei Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar, și directorul Fundației, Tomasz HORBOWSKI. Despre activitatea Fundației în Republica Moldova și colaborarea cu Academia relatează în continuare **Anastasia ȘTEFANIȚA, coordonator de program al Fundației, doctorandă a Academiei de Administrare Publică.**

Solidarity Fund PL în Moldova este reprezentanța Solidarity Fund PL - fundație de stat din Polonia. În Republica Moldova, reprezentanța activează, începând cu anul 2012, în baza Memorandumului de Înțelegere, semnat între Polonia și Republica Moldova. Sub forma Centrului de Informare pentru Autoritățile Locale (CIAL), organizația a început activitatea sa întru susținerea APL-urilor din întreaga țară pentru oferirea schimbului necesar de experiență și informații cu partea poloneză cu scopul dezvoltării lor durabile, având trei direcții principale: dezvoltarea urbană, rurală și consolidarea încrederii între comunitățile de pe ambele maluri ale Nistrului

Dezvoltarea urbană

Procesul de Revitalizare Urbană în Republica Moldova este realizat în cadrul proiectului „Sprijinirea administrației publice din Republica Moldova în implementarea politicii regionale prin dezvoltarea urbană integrată și sustenabilă”, coordonat de Ministerul Investițiilor și

Dezvoltării Economice al Poloniei și implementat în colaborare cu Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului și Solidarity Fund PL în Moldova.

În baza *Programelor de Revitalizare Urbană*, eforturile sunt orientate în zonele orașelor care se află într-o stare de criză și necesită schimbări de ordin social, arhitectural și economic. Revitalizarea orașelor este realizată prin parteneriate locale, coordonatorul procesului fiind primăria orașului/municipiului.

Programul de Revitalizare Urbană, aprobat prin decizia consiliului local, reprezintă o planificare, pentru 3-5 ani, a intervențiilor de infrastructură și a măsurilor sociale în Zona de Revitalizare, bazate pe necesitățile realiste ale locuitorilor.

În urma celor aproape trei ani de activitate, în procesul de Revitalizare Urbană, demarat în Republica Moldova, sunt implicate opt orașe cu experiență de elaborare a Programelor de Revitalizare Urbană din 2018 și

implementarea acestora începând cu 2019 (Ocnița, Soroca, Edineț, Bălți, Cimișlia, Ungheni, Ialoveni, Căușeni).

În 2018, primăriile orașelor respective au implementat, în parteneriat cu societatea civică, 6 proiecte-pilot la nivel local: Ocnița - revitalizarea curții lubilienă; Edineț - revitalizarea Grădinii Publice Vasile Alecsandri; Ungheni - amenajarea infrastructurii urbane în cartierul str. Ciprian Porumbescu și Alexandru cel Bun și crearea asociației de locatari; Cimișlia - activități sociale și construirea terenului sportiv multifuncțional în parc; Comrat - renovarea grădiniței nr.6; Bălți - crearea spațiului de interacțiune comunitară în gimnaziul „Al.I. Cuza”.

Alte 8 orașe au fost implicate în procesul de elaborare a Programelor în 2019 (Sângerei, Drochia, Ceadâr-Lunga, Vulcănești, Rezina, Strășeni, Cahul, Ștefan Vodă).

Dezvoltarea rurală

Prin implementarea abordării LEADER, (un acronim în limba engleză,

care înseamnă „Legături între acțiunile de dezvoltare a economiei rurale”) se lucrează în zonele rurale pentru dezvoltarea economiei locale în baza resurselor locale, crearea noilor locuri de muncă și redescoperirea acestor zone. Sunt încurajate proiectele și inițiativele locale ce valorifică potențialul și îmbunătățește imaginea mediului rural din Republica Moldova. La baza acestor acțiuni sunt parteneriatele create între reprezentanții sectorului public, antreprenorial și civic – sub forma Grupurilor de Acțiune Locală (GAL).

Astăzi, în țară, există 32 inițiative GAL (dintre care 19 au fost create cu implicarea Solidarity Fund PL în Moldova), care activează și implementează diverse proiecte. Iar la finele anului 2018 a fost lansată Rețeaua Națională LEADER.

În anul 2018, Solidarity Fund PL în Moldova a oferit suport și cofinanțare pentru 3 Grupuri de Acțiune Locală, care au implementat în total 38 de proiecte locale (19 inițiative au fost realizate de sectorul public, 5 proiecte civice și 14 proiecte au fost implementate în domeniul privat rural).

În acest an, organizația sprijină, inclusiv prin cofinanțare, 25 de Grupuri de Acțiune Locală (care cuprind peste 200 de localități rurale din Republica Moldova) pentru implementarea a peste 150 de microinițiative de dezvoltare rurală.

Continuare în pag. 7

Sfârșit. Început în pag. 1**Consolidarea încrederii între comunitățile de pe ambele maluri ale Nistrului**

În cadrul proiectului *Acces pentru succes: parteneriate pentru dezvoltare comunitară durabilă*, sunt stabilite relații intersectoriale și inter-municipale prin crearea oportunităților de cooperare între comunitățile de pe ambele maluri ale Nistrului. Dezvoltarea locală bazată pe resurse stă la baza tuturor acțiunilor, fiind un instrument eficient pentru consolidarea încrederii între aceste comunități.

Proiectul a stabilit 21 de parteneriate de dezvoltare, create de comunități și organizații din 42 de localități (21 orașe și sate de pe ambele maluri ale râului Nistru). Domeniile de intervenție sunt diver-

se: 5 inițiative sunt realizate în sectorul cultural local; 4 proiecte sociale; 2 activități de dezvoltare a turismului; 2 inițiative în domeniul tineretului; 1 proiect ce ține de sport și o măsură privind mediul înconjurător.

Parteneriat cu Academia

Prin semnarea memorandumului de colaborare

cu Academia de Administrare Publică, Solidarity Fund PL în Moldova consideră oportună valorificarea schimbului de personal: profesorii Academiei, având o experiență și expertiză valoroasă în domeniul dezvoltării locale, colaborează cu Solidarity Fund PL în Moldova în calitate de facilitatori, experți,

consultanți. O altă direcție de colaborare cu Academia este organizarea evenimentelor comune și participarea la evenimentele organizate de fiecare în parte. Astfel, două angajate ale Solidarity Fund PL în Moldova își realizează studiile de doctorat în cadrul AAP, având astfel oportunitatea de a pune în discuție subiecte comune în cadrul conferințelor științifice, simpozioanelor, meselor rotunde. Colaborarea dintre cele două instituții este una oportună și valoroasă, întrucât lucrează cu aceleași grupuri-țintă – autoritățile publice locale și centrale.

Anastasia ȘTEFANIȚA,
Solidarity Fund PL în
Moldova,
doctorandă,
Academia de
Administrație Publică

Proiecte europene, implementate în UTA Găgăuzia

Circa trei milioane de lei au fost investiți într-un proiect de infrastructură, realizat, recent, în localitatea Avdarma, mun. Comrat. Acest lucru a devenit posibil datorită unui program de susținere a autorităților locale din UTA Găgăuzia, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de autoritatea publică locală.

Ca urmare, la Avdarma a fost construit un drum spre izvorul din localitate, a fost amenajat un terito-

riu de agrement, au fost instalate foșoare și alte accesorii în zona de odihnă din preajma lacului din sat.

„A fost un obiectiv multășteptat de locuitori și iată acum ei beneficiază de această zonă de odihnă, unde au loc manifestări culturale, oamenii vin aici împreună cu copiii, unde se distrează, se întâlnesc cu angajații primăriei pentru a discuta despre problemele lor, căile de soluționare, se pronunță pentru viitorul localității,

ceea ce este un aport considerabil la îmbunătățirea strategiei de dezvoltare a localității”, menționează primarul de Avdarma, Ivan Cașim.

Potrivit șefului Direcției principale pentru construcții și infrastructură din UTA Gagauz-Yeri, Nicolai Constantinov, lucrările au fost executate calitativ și în timp util, subliniind că proiectul va contribui la îmbunătățirea calității vieții localnicilor și la atragerea turiștilor în regiune.

Satul Avdarma face parte din municipiul Comrat și are o populație de aproximativ patru mii de locuitori. Localitatea are o infrastructură dezvoltată, fiind asigurată cu rețele de apă și canalizare, telefonie.

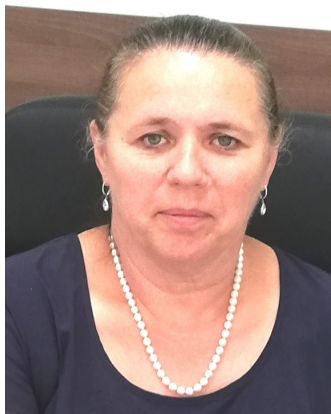
În sat activează centre de business, sportiv și de sănătate, o casă de cultură, școli de pictură, de muzică, de coregrafie, un spațiu amenajat pentru concerte în aer liber etc. Locuitorii din Avdarma au un ziar local, un post de radio și un site actualizat la zi cu reportaje video și emisiuni. De asemenea, mai mulți ani, Avdarma găzduiește Campionatul internațional de parașutism, unde sunt disputate două cupe - „Avdarma” și „Cupa Est-Europeană”.

Programul de susținere a autorităților locale din UTA Gagauz-Yeri (Support to Public Authorities in ATU Gagauzia SLPA) a fost lansat în 2017, cu un buget de trei milioane de euro, susținut de Uniunea Europeană și prevede mai multe activități pentru dezvoltarea autonomiei găgăuze.

Sursa: MOLDPRES

Maria GHELAN, primar de Căinari: „Cetățenii văd rezultatele activității noastre de patru ani și ne solicită să nu lăsăm primăria”

Aflată la primul mandat de primar al orașului Căinari, raionul Căușeni, Maria Ghelan s-a dovedit a fi un manager iscusit care a asigurat o bună guvernare locală. Principiul său a fost, de la bun început, de a nu lăsa lucrurile de azi pe mâine, de a găsi soluții optime pentru problemele existente.

Dar ele erau multe la alegerea sa, acum 4 ani, în funcția de edil al orașului. Principala problemă a fost gazificarea localității. În scurt timp a fost elaborat proiectul ce prevedea gazificarea integrală a orașului. Sursa principală de finanțare au fost bugetul de stat și cel local, ceea ce a constituit suma de 2 milioane de lei. Primarul a întrunit în câteva ședințe toți actorii implicați în procesul de gazificare, inclusiv liderii de pe sectoare, fiind trasate sarcinile concrete pentru fiecare și termenele de realizare. Ca rezultat, lucrările au fost îndeplinite, conform graficelor stabilite, orașul fiind gazificat integral. La moment se îndeplinesc lucrările de conectare a gazului la blocurile locative.

„În activitate de 4 ani, mărturisește primărița Maria Ghelan, am reușit să ilumi-

năm 16 km de străzi, am construit cazangeria pe bază de biomasă și instalat panouri solare la grădinița de copii nr. 2. De asemenea, am reparat sediul primăriei orașului Căinari, am schimbat acoperișul la grădinița de copii nr.1. La licitații au participat 21 de agenți economici și, astfel, am redus suma cu 50%. Am amenajat spațiile verzi din fața primăriei și a casei de cultură, am instalat un teren de joacă pentru copii, bănci și urne de gunoi în parc, terenuri de joacă la ambele grădinițe.

Pe lângă cele enumerate, pot spune că au fost reparate în variantă albă porțiuni de străzi pe o lungime totală de 3200 de metri, construite trotuare.

Ajunsă în această toamnă la sfârșitul primului meu mandat, pot concluziona

că sunt cu sufletul împăcat, realizând chiar mai multe decât cele tratate în precedentă campanie electorală pentru binele și confortul cetățenilor, a comunității. Cele enumerate mai sus sunt doar câteva dintre realizările ce mă motivează să nu renunț la această activitate, să candidez la al doilea mandat. Cu atât mai mult că oamenii, mulțumiți de aceste schimbări, îmi recomandă să merg la alegerile locale din acest an.

Aceste aprecieri mă bucură mult, îmi dau noi puteri și încredere. De aceea, am hotărât - voi candida pentru încă un mandat, deoarece consider că mai am multe de realizat împreună cu comunitatea”, conchide Maria Ghelan.

Ion CĂINĂREANU

Cantină socială la Capaclia

În satul Capaclia, raionul Cantemir, a fost inaugurată o cantină socială. „De azi înainte, 55 de persoane în etate din sat vor beneficia de 3 ori pe săptămână (luni, miercuri și vineri), de un prânz cald”, a menționat primarul Alexei Busuioc în cadrul acestui eveniment. Proiectul finalizat este unul dintre multiplele proiecte, implementate în sat pe parcursul actualului mandat al primarului.

Fiind absolvent al unei prestigioase instituții de învățământ superior din Strasbourg, Franța, Alexei Busuioc a dat curs cerințelor consătenilor și, în 2015, a fost ales în funcția de primar al satului Capaclia. A început cu reparația capitală a școlii și a grădiniței. Fiindcă viitorul nostru sunt copiii, argumenta atunci primarul, și ei trebuie să aibă cele mai bune condiții. Aici și-au spus cuvântul bunii prieteni din Franța, de la Asociația „Passerelle Alsace

– Moldavie”. În scurt timp, la Capaclia au sosit, unul după altul, patru TIR-uri, încărcate cu toate cele necesare pentru reparație totală și renovare europeană a clădirilor școlii și grădiniței, începând cu acoperișurile și terminând cu podelele, cu blocurile sanitare. Încălzirea centrală, mobilierul și echipamentul modern, cantină, sălile de festivități, clasele bine amenajate redau antrajul mobilizator pentru elevi de a pune cu dragoste

mâna pe carte. La general vorbind, din 2002, asociația franceză vine cu câte un proiect pentru sat. Mai mult ca atât. Prin intermediul lor, primarul a stabilit relații de cooperare sau, mai bine zis, de prietenie cu parteneri din Olanda și Statele Unite ale Americii, cu susținerea lor fiind realizate proiecte importante pentru sat. Astfel, ei au fost cofinanțatorii proiectului de construcție a apeductului, implementat de primărie în colaborare cu

Fondul Ecologic Național. În cadrul proiectului, de 1150 mii de lei, au fost construite 2 turnuri de pompare a apei din izvoare cu o adâncime de 240 de metri și a rețelei de apeducte pe tot cuprinsul satului și acum, practic, toți sătenii au apă de calitate la robinet. Au fost realizate proiecte privind infrastructura drumurilor locale, iluminarea stradală, alte proiecte sociale într-o binele consătenilor.

Ultimul proiect - cantina socială - a fost realizat cu parteneri din Olanda. „Acest proiect de suflet constituie unul de finalizare a carierei mele de primar de Capaclia. În aceste alegeri locale, vom promova un nou primar care să continue acțiunile începute și mulțumim tuturor pentru implicare, iar eu voi fi totdeauna alături de consătenii mei pentru prosperarea satului de baștină”, a conchis Alexei Busuioc.

Ion VLADIMIR

Un sat împlinit, Carahasani

Satul Carahasani, raionul Ștefan Vodă, renovat din temelie, caracterizează întreaga activitate a primarului Vladislav Cocu pe parcursul a patru mandate. După cum avea să le pună la punct de la bun început. Ales în funcția de primar în 2003, în perioada 2005 – 2007, face studiile de masterat la Academia de Administrare Publică, programa *Relații internaționale*.

- De ce această programă, fiind în funcția de primar al unei localități rurale? - am început curios discuția cu Vladislav Cocu.

- Pentru a fi un gospodar bun trebuie să cunoști bine nu numai localitatea

ta, țara ta, dar și relațiile internaționale. Am scris teza de master cu tema „Asistența Uniunii Europene pentru Republica Moldova”, adică am studiat care este aportul Uniunii Europene în dezvoltarea țării noastre și, de ce nu, să învăț a atrage investiții europene pentru localitatea în care oamenii m-au ales în fruntea satului.

Cunoștințele acumulate la Academie, pe care primarul le apreciază foarte mult, alături cu mult har de profesorii instituției, au stat la baza proiectelor implementate în sat, multe dintre care pe bani europeni: drumuri moderne, un centru pentru bătrâni, o cantină pentru nevoiași, serviciu de asistență socială, grădiniță renovată, cu baterii solare (de care nici în capitală nu prea găsești), gimnaziu cu un adevărat aspect de instituție de învățământ, alte instituții publice renovate, gaz, apă, internet, stadioane, terenuri de joacă, servicii medicale, tot ce este necesar pentru o localitate găsim la

Carahasani. Valoarea totală a proiectelor se ridică la circa 30 de milioane de lei.

Ultimul, cel mai valoros proiect pentru sat, finalizat recent, l-a constituit reparația capitală și renovarea modernizată a Casei de cultură care a devenit, astfel, o perlă a localității, un obiectiv turistic. Ea se evidențiază chiar la intrarea în sat, elemente naționale sunt reflectate pe pereții instituției. În cadrul evenimentului de inaugurare a edificiului, locuitorii din Carahasani au avut posibilitatea să urmărească filmul *Leontinei Vatanu „Siberia din oase”*, dedicat compatrioților noștri deportați în perioada 1941-1949. Unele secvențe au fost filmate chiar în Carahasani, unul dintre cei patru protagoniști din film fiind originar din această localitate.

Primarul este convins că instituția va servi pentru consolidarea comunității, pentru păstrarea valorilor strămoșești. În Carahasani

activează colective folclorice, de dans, există chiar și un teatru dramatic. De asemenea, potrivit alesului local, în această clădire oamenii vor avea posibilitatea să vină pentru a sta de vorbă cu autoritățile, să organizeze seminare cu tematici diverse, să utilizeze scena, dar și noile tehnologii, să-și împărtășească ideile, realizările, dar și să construiască planuri pentru sat.

Acumulând o bogată experiență în domeniul administrației publice, Vladislav Cocu își dorește să o aplice și în continuare, dar deja în funcția de primar al orașului său natal, Ștefan Vodă. De aceea a luat decizia de a candida în alegerile locale din acest an pentru această funcție, având schițate și primele sarcini în agenda sa preelectorală: reparația și extinderea sistemului de canalizare, construcția blocurilor locative, a pieței comerciale, termoizolarea instituțiilor publice și din sectorul local, alte obiective prioritare.

Vlad IONAȘCU

Acord de înfrățire Izbiște, Republica Moldova - Berceni, România

Satul nostru, Izbiște, raionul Criuleni, va cunoaște o nouă etapă de dezvoltare după ce am semnat, recent, un Acord de Înfrățire cu comuna Berceni, județul Prahova, România. Acest eveniment se datorează implicării active și inițiativei domnului Iacob Cerlat, descendent din părțile noastre, angajat al Consiliul județean Prahova, care nu este indiferent față de locurile natale, și a reprezentantului Senatului României, Dan Enescu Rares, un român ce iubește Basarabia.

La inițiativa lor, am efectuat deplasări reciproce în localitățile noastre, am studiat și analizat aspectele reciproc avantajoase de colaborare frățească. Și iată a sosit momentul festiv. În incinta primăriei Izbiște, am semnat cu colega mea,

primăria de Berceni, Cosmina Ramona PANDELE, Acordul de Înfrățire.

Conform acestui document, vom desfășura relații de colaborare pe multiple planuri pentru cunoașterea valorilor istorice și culturale comune, pentru cultivarea și dezvoltarea lor în vederea unei bune înțelegeri a acestora; vom elabora și realiza programe, proiecte și acțiuni comune în domenii, precum susținerea educației, sportului, promovarea valorilor culturale, turistice, dezvoltarea raporturilor instituționale și economice. Vom utiliza schimburile de experiență, vizitele, stagiile, seminarele, conferințele tematice, vom organiza participarea agenților economici la târguri și expoziții ca instrumente de cooperare etc.

O atenție deosebită vom

acorda administrației publice locale, prin realizarea programelor și proiectelor comune în scopul accesării fondurilor europene la nivelul autorităților locale, vom dezvolta sectorul economic,

vom căuta soluții pentru cooperarea între întreprinderile mici și mijlocii, ne vom informa reciproc despre eventualele investiții sau alte oportunități de piață, organizând întâlniri cu potențialii investitori.

În luna noiembrie curent, vom pleca într-o vizită de documentare la Berceni, unde vom aproba planul de acțiuni comune pentru următorii ani al părților semnatare a Acordului de înfrățire Izbiște – Berceni.

Ion PLĂMĂDEALĂ,
primar de Izbiște,
raionul Criuleni

Instruire în domeniul eficienței energetice

Autoritățile publice locale trebuie să depună eforturi și să investească resurse pentru organizarea instruirii și elaborarea planurilor locale de acțiune în domeniul eficienței energetice cu scopul de a spori eficiența energetică și atragerea ulterioară a fondurilor. Este concluzia, la care au ajuns participanții la instruirea „Metode moderne de planificare a măsurilor de eficiență energetică”, care a avut loc, recent, în orașul Călărași.

Evenimentul, care a adunat specialiști din administrația publică, aleși locali și experți în domeniul energetic, s-a desfășurat în cadrul proiectului „Eficientizarea iluminatului public în orașul Călărași – Licurici în inima Codrilor”. Proiectul este implementat de primăria orașului Călărași, în

colaborare cu IDIS „Viitorul”, cu sprijinul financiar al Uniunii Europene (UE).

„Primăria Călărași este parte a unui proiect realizat cu suportul Uniunii Europene și ne dorim ca cetățenii orașului să se bucure de confort, siguranță pe timp de noapte. De asemenea, ne dorim economii la bugetul local, deoarece consumul de energie este foarte mare, în condițiile, în care sistemul de iluminat public din Călărași este unul învechit. Respectiv, un sistem inteligent de iluminare publică ne va permite să le asigurăm cetățenilor un confort înalt după standarde europene”, a declarat viceprimarul orașului Călărași, Victor Ambroci, în deschiderea evenimentului.

Conform raportului de audit energetic, sistemul

de iluminat stradal din orașul Călărași are un grad de funcționare de 54%, iar tehnologiile LED ar permite reducerea costurilor de întreținere pentru un sistem public de iluminat modern.

În cadrul seminarului de instruire au fost abordate subiecte ce țin de aspectele regulatorii în eficiența energetică la nivelul instituțiilor publice, precum și prevederile planului național și local de acțiuni în domeniul eficienței energetice. În acest sens, prezentările experților în cadrul instruirii s-au axat pe pași foarte practici și acțiuni care trebuie întreprinse de către managerii energetici pentru a dezvolta Planul local de acțiuni privind eficiența energetică, începând cu stabilirea inventarului clădirilor publice, a sistemelor de iluminat stradal etc. și continuând cu evaluarea potențialelor economii de energie și costurile diferitelor măsuri de eficiență energetică.

„Autoritățile publice locale au misiunea de a sprijini implementarea politicii statului în domeniul eficienței energetice, inclusiv prin atragerea și gestionarea resurselor financiare în

vederea finanțării și promovării proiectelor în domeniul eficienței energetice. Primăriile au obligațiile să elaboreze planuri locale de acțiuni pe eficiență energetică, care trebuie coordonate cu planul național de acțiuni în domeniul respectiv. La rândul lor, autoritățile administrației publice locale de nivelul al doilea au obligația de a desemna manageri energetici raionali”, a subliniat Mihai Lupu, cercetător în cadrul Institutului de Energetică.

Proiectul de eficiență energetică în orașul Călărași, finanțat de Uniunea Europeană prin intermediul programului UE „Convenția primarilor - proiecte demonstraționale” (CoM-DeP), prevede instalarea unei rețele de iluminat de 21 de kilometri și iluminarea arhitecturală a două clădiri publice. Ca rezultat, proiectul va asigura o economie reală de 6 500 euro/an, va permite reducerea emisiilor de CO₂ și a costurilor de întreținere și exploatare.

Ana-Maria VEVERIȚĂ,
specialist comunicare,
IDIS „Viitorul”

Implementarea proiectelor constituie o direcție prioritară în activitatea primăriei Ciorești, raionul Nisporeni, ceea ce determină o dezvoltare durabilă a localității noastre în beneficiul cetățenilor. Acum este în plină desfășurare realizarea unui nou proiect social - „Extinderea și modernizarea iluminatului stradal pe o lungime de 6,5 km”. Conform proiectului, vor fi montate 80 corpuri de iluminat economice de tip LED. Costul total este de 1 milion 600 mii de lei, dintre care - un milion de lei au fost alocați din bugetul de stat, iar 600 mii lei sunt din bugetul local. Proiectul urmează să fie

finalizat până la sfârșitul lunii septembrie curent. Documentul se încadrează în strategia primăriei privind eficientizarea energetică. Astfel, un corp de iluminat de tip LED va consuma de 3-4 ori mai puțină energie electrică comparativ cu becurile de tip vechi, ceea ce va suplimenta bugetul local cu noi venituri, îndreptate spre implementarea altor noi proiecte sociale în localitate.

Desigur că va fi un mare beneficiu pentru consăteni iluminarea străzilor, ceea ce era demult așteptat și va fi

Iluminare stradală la Ciorești

în siguranța lor, îndeosebi a copiilor care merg la școală, mai ales pe timp de iarnă,

când se întunecă devreme.

Acest proiect va asigura iluminatul stradal pe timp de noapte în proporție de 30 la sută din străzile satului. Concomitent, sunt în curs de elaborare alte proiecte de atragere a investițiilor pentru extinderea rețelelor de iluminat pe întreg teritoriul satului.

Tatiana CRUDU,
specialist relații
cu publicul,
primăria
Ciorești, Nisporeni

Despre originea rumânească a denumirilor zilelor săptămânii

Extras din cartea de cercetări istorico-lingvistice „LIMBA RUMÂNĂ – FUNDAMENT AL NAȘTERII ȘI SOCIETĂȚII UMANE”

Andrei GROZA,
doctor în istorie,
conferențiar universitar,
prim-prorector al
Academiei de
Administrare Publică

Acest material, rezultând din cele scrise anterior, vine să consolideze opinia că limba în care Dumnezeu a vorbit cu primii oameni, de la care s-au desprins și s-au dezvoltat limbile europene și nu numai acestea, a fost limba rumână, că strămoșii tuturor neamurilor europene și nu numai ale acestora au fost strărumânii, care la începutul începuturilor, au populat imensul teritoriu cuprins între fluviile Dunărea, Tigrul și Nil, de unde s-au răspândit în toată Europa și alte teritorii.

Așadar, din cele mai vechi timpuri strărumânii au numit zilele săptămânii cu numele zeilor și planetelor.

Astfel, prima zi era dedicată zeului Soarelui, numit în limba sanscrită Suria (Soria). Numele Suria (Soria), cunoscut din mileniul al doilea î.e.n., cu multe sute de ani înainte de inventarea limbii latine, a fost preluat mai târziu de alte limbi sub diferite forme (it. - sole, fr. - soleil, eng. - sun, rus. - solneț, lit. - saule, germ. - Sonne ș. a.). Oamenii de atunci considerau această zi ca cea mai importantă, cea mai semnificativă dintre toate celelalte.

Ziua a doua a fost numită luni, în cinstea satelitului natural al Pământului - Luna.

Dar de ce Luna, care ar fi originea acestui cuvânt? Explicații plauzibile în izvoarele scrise nu se întâlnesc. Noi, bazându-ne pe cele scrise în Biblie, credem că cuvântul lună este o formă prescurtată a cuvântului lumină, în rumână se mai spune lunină (lumină - lunină - lună). „Dumnezeu, - se arată în Geneza, I:16, - a făcut cei doi mari luminători și anume, luminătorul cel mare ca să stăpânească ziua și luminătorul cel mic ca să stăpânească noaptea”. Astfel, dacă soarele era sinonimul luminii mari, apoi luna - sinonimul luminii mici, iar ținând cont de faptul că cuvântul lumină/lună există de la începuturi, când nu existau nici greaca, nici latina, putem afirma la sigur că cuvântul lună și luni sunt de origine rumânească.

Ziua a treia - marți, a fost numită în cinstea zeului Marte și a planetei cu același nume. Marte la romani este același sau provine de la Maris - zeu etrusc. Etruscii, la rândul lor, își trag rădăcinile din strărumânii din teritoriile din nord-vestul Mării Negre, de unde vine și Maris, de la

Denumirea zilei a patra - miercuri, vine de la numele zeului Mercur și al planetei Mercur, nume care la rândul lui provine de la verbul rumânesc marca (a pune semne specifice pe anumite obiecte, mai ales pe cele scoase la vânzare - n. n.).

Denumirea zilei a cincea - joi, provine de la numele zeului și planetei Jupiter, nume care, la rândul său, vine din limba rumână de la Eu părintele scris în latina inventată ca Jupiter, ceea ce mai înseamnă patron, stăpân.

Vineri - ziua a șasea, era dedicată zeiței Venera și planetei Venus. Cuvântul Venera în rumână înseamnă a respecta în mod deosebit, a adora, a diviniza, a zeifica ș. a. m. d.

Ultima zi - a șaptea, strărumânii o numeau Saturnală, de la numele zeului și al planetei Saturn, care la rândul lui provine de la rumânescul a sătura.

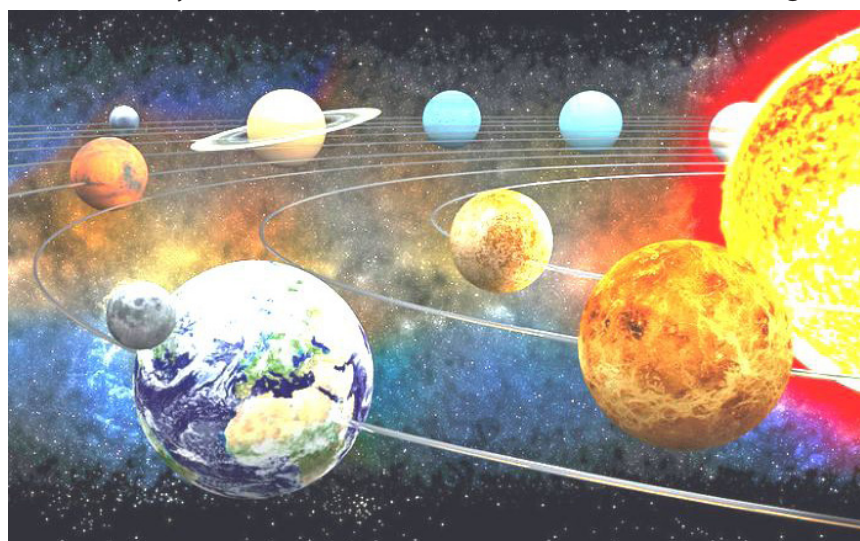
Mai târziu, odată cu răspândirea credinței în unicul Dumnezeu, această zi, a șaptea, a devenit cea mai importantă zi a săptămânii, fiindcă, conform Vechiului

jertfe și să facă rugăciuni, ca această zi să fie zi de sărbătoare. „Să lucrezi șase zile și să-ți faci lucrul tău, - se arată în Cele Zece Porunci, - dar ziua a șaptea este ziua de odihnă închinată Domnului, Dumnezeului tău”.

Strărumânii, care au început a sărbători ziua a șaptea, pentru a se deosebi de ceilalți strărumâni, care alcătuiau majoritatea absolută, au fost numiți/s-au numit evrei - de la Avram care, la rândul său, își avea numele tras de la rumânescul a vrea (conform celor scrise în Biblie acesta nu avea copii dar tare vroia să-i aibă - n. n.). Evreii, adică strărumânii care au acceptat credința în Dumnezeu au numit această zi de la cuvântul rumânesc sărbătoare (prescurtat - săbătoare) - sabbat mai apoi - sâmbătă. Cu trecerea timpului denumirea de sâmbătă a fost acceptată și de alte neamuri.

Că denumirea de sâmbătă este de origine rumânească ne-o dovedește și faptul că cuvântul sărbătoare în forma dată există numai în limba rumână (în lat. - festum, gr. - eopti, sp. - festin, ital. - festività, fr. - fête ș. a. m. d.).

Astfel, la sfârșitul mileniului I î. e. n., cei care credeau în Dumnezeu, numeau zilele săptămânii: prima - ziua soarelui, a doua - ziua lunii (luni), a treia - ziua lui Marte (marți), a patra - ziua lui Mercur (miercuri), a cincea - ziua lui Jupiter (joi), a șasea - ziua Venerei (vineri), a șaptea - ziua sărbătorii lăsată de Dumnezeu (sâmbătă).

rumânescul mare cu sens de înalt, puternic, important ș. a. m. d. Cuvântul mare cu acest sens există numai în limba rumână (a nu se confunda cu „marea” - întindere de ape, - n. n.).

Testament, Domnul Dumnezeu în ziua a șaptea, după lucrurile făcute în primele șase zile ale primei săptămâni a hotărât să se odihnească și a cerut oamenilor ca în această zi să nu lucreze, ci să aducă

Festivalul Medieval „Al cincilea turn” de la Cetatea Soroca

O călătorie imaginară în evul mediu. De asta au avut parte cei prezenți la Festivalul Medieval „Al cincilea turn”, desfășurat în Cetatea Soroca pe 27 august, de Ziua Independenței Republicii Moldova, care a continuat și a doua zi, de Hramul orașului, festival organizat de primăria municipiului Soroca.

Pentru două zile, Cetatea Soroca s-a transformat într-un adevărat oraș medieval. Competiții spectaculoase ale cavalerilor, jocuri medievale, trageri cu arcul, dar și o paradă a costumelor, muzica acelor vremuri, vesmintele și, desigur, luptele între diferite oști, au redat atmosfera de acum câteva secole. Oastea moldovenească a luptat cu cotropitorii pentru a elibera cetatea. Armele, veșmintele și jocul actorilor a recreat atmosfera acelor vremuri, spre deliciul spectatorilor.

Cluburile participante s-au pregătit luni la rând pentru acest eveniment. An de an, festivalul atrage tot mai mulți participanți din afara Republicii Moldova.

„În acest an festivalul, ajuns la cea de-a 4-a ediție a sa, a fost unul foarte diferit,

am avut un program foarte divers, cu colective artistice, care a inclus în acest an și lecții de dansuri medievale”, a afirmat unul dintre organizatorii ineditului eveniment cultural-istoric, Denis Pogrebnoi. La festivalul din acest an au participat peste 130 de admiratori ai datinilor istorice din șase țări: Belarus,

Ucraina, România, Polonia și Moldova, dar și din Statele Unite ale Americii, mulți dintre care au purtat costume de epocă. După cum a procedat o familie, venită tocmai din Polonia.

„Noi arătăm ca o familie din secolul al XIV-lea. Port o armură, cruce. Soția mea poartă haine de lână. Așa purtau și copiii, întotdeauna haine din lână. Eu particip la acest festival pentru a doua oară. Îmi place mult această țară, oameni sunt foarte ospitalieri”.

Oaspeții au avut posibilitatea să guste, de asemenea,

din deliciile medievale, pregătite la rugul aprins în interiorul Cetății.

„În Evul Mediu se pregăteau tot felul de bucate, unele dintre ele chiar strani. Astăzi facem un sos din huli. Punem în el pătrunjel, usturoi, ceapă, amestecăm tot și iese așa un sos”, au dat lămuriri celor prezenți organizatorii festivalului.

Oaspeții au făcut cozi la intrarea în Cetate, pronunțându-se despre cele văzute:

- Frumos, băieții au încercat să păstreze această atmosferă de atunci, din evul mediu.

- Venim deja al treilea an aici. Este foarte frumos.. Ne place la toată familia și la copii.

Organizatorii spun că în acest an, festivalul este unul mai special, deoarece Soroca împlinește 520 de ani.

Festivalul Medieval, o inițiativă a primăriei Soroca, redă pe viu momente cruciale din istoria zbuciumată a țării noastre, pe fondalul simbolului eternității neamului – Cetatea Soroca a lui Ștefan cel Mare și Sfânt.

Vlad IONAȘCU

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Sergiu VLADICA - șef secție

Ion AXENTI - specialist principal

Mihai MANEA - specialist principal

Marina PASTUH - inginer-programator

ADRESA NOASTRĂ:

MD 2070

mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 300.

Dat la tipar 12.08.2019

CONTACTE:

E-mail: aap.editura@yahoo.com

Tel: 0- 22- 28-40-78

